

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ
ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9***
**THE DEVELOPMENTAL GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATORS’
ACADEMIC LEADERSHIP IN EFFICIENCY PROMOTION NETWORK GROUP,
SPECIAL EDUCATION CENTER NETWORK 9**

วรวิทย์ ไชยวงศ์คต¹, นียดา เปี่ยมพีชนะ²

Worawut Chaiwongkot¹, Niyada Piampuechana²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : aln_dan111@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารและครู จำนวน 222 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 สร้างแนวทางการพัฒนา จากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดี จำนวน 3 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ คือ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณาทางด้าน ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านการนิเทศการสอน และด้านที่น้อยที่สุดคือด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ระดับมาก โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ (1) ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ควรศึกษาความสามารถของบุคลากรเพื่อวางแผนต่างๆ ให้บุคลากรทำหน้าที่อย่างสุดความสามารถ (2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ควรศึกษาบริบทของศูนย์ หลักสูตร และปลูกฝังนักเรียนในเรื่องวิชาชีพให้ปฏิบัติได้จริง (3) ด้านการนิเทศการสอน ควรมีการนิเทศให้คำแนะนำครู เพื่อการพัฒนาการเรียนและนำปัญหาต่างๆ ที่พบ มาวิเคราะห์แก้ไข (4) ด้านการประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน ควรมีการทดสอบทักษะของนักเรียน เน้นให้ครูวัดประเมินผลนักเรียน ตามระเบียบปฏิบัติที่ฝ่ายวิชาการกำหนด และ (5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ควรสนับสนุนรางวัลและให้

กำลังใจแก่บุคลากร โดยการประชาสัมพันธ์บุคลากรที่ประสบความสำเร็จ ตามสื่อต่าง ๆ และให้ขยายผลการดำเนินงานภายในสถานศึกษา

คำสำคัญ : แนวทาง; การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ; กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current situation, the current conditions and needs for academic leadership of Special Education Bureau administrators and 2) to study guidelines for developing academic leadership of Special Education Bureau administrators. The research was divided into 2 phases: Phase 1: Study on the current situation, the current conditions and needs. The sample group used in the research included administrators and teachers, with the total number of 222 people. The instrument used in the research was a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used in data analysis comprised mean, standard deviation and priority needs index. Phase 2: Creating guidelines for the development, the informants were administrators and teachers from 3 schools with best practice, with the total number of 18 people. The tools used in the research were semi-structured interview form and assessment form for accuracy, appropriateness, and possibility. The statistics used in data analysis comprised median, interquartile range.

The research results were found that: 1) The current situation, in overall, was rated at a moderate level, the current conditions, in overall, was rated at the highest level, for order of needs, when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average of needs was teaching supervision, and the aspect with the lowest average was students' progress assessment and monitoring. 2) Guidelines for developing academic leadership in the aspect of accuracy, appropriateness, and possibility were at a high level. The guidelines for the development included: (1) Mission planning, there should be a study on the abilities of personnel to encourage personnel to perform duties with the highest ability. (2) Curriculum and teaching management, there should be a study on context of the center, curriculum, and student instillation in the aspect of professional knowledge to be actually practiced. (3) Teaching supervision, there should be supervision and advice for teachers to develop students and analyze and solve various found problems. (4) Students' progress assessment and monitoring, there should be a test of students' skills, emphasizing on student assessment according to calendar regulations set by academic affairs. (5) Academic atmosphere promotion, there should be promotion

on awards and encouragement for personnel by publicizing successful personnel in various media and expanding the operational results within schools.

Keywords : Guidelines; School Administrators' Academic Leadership; Efficiency Promotion Network Group Special Education Center Network 9

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั่วโลก ผ่านกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดส่งผลให้ภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรง สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมอย่างพลิกผัน (พัชรภรณ์ ดวงชื่น, 2561) สำหรับประเทศไทยได้ดำเนินการขับเคลื่อนการศึกษาโดยการจัดการและการให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ทั้งนี้ก็เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมของความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ซึ่งถือเป็นแนวคิดหลักการของการแข่งขันของประเทศไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการก็ได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานด้านการศึกษาที่สำคัญเพื่อสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการศึกษาต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ท้าทายและซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Ministry of Education, 2017)

การศึกษาในประเทศไทยได้รับผลกระทบดังกล่าวมาก ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน ต้องเร่งปรับตัวกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลง มีผลให้การศึกษามีปัญหาหลายอย่าง ทั้งการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดด้อยของระบบการศึกษา และการสนับสนุนบุคลากรทางวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ การศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในยุควิถีชีวิตใหม่ที่ระบบการศึกษาทั่วทั้งประเทศกำลังเผชิญหน้าอยู่ในขณะนี้ สิ่งสำคัญที่ผู้นำองค์กรที่เหมาะสมกับยุคสมัย มีความสามารถในการปรับตัว หรือความสามารถในการเปลี่ยนหรือถูกเปลี่ยน เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ อันเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ผู้นำ (Maxwell, 2019)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ได้ประสบปัญหา จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 ปัจจุบันพบว่า ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจของงานวิชาการ เกิดจากการดำเนินงานโครงการไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดข้อมูลในการวางแผน และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ไม่ได้สำรวจปัญหาก่อนการวางแผน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานวิชาการ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการในองค์กรให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดอย่าง

คุ่มค่า (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น, 2565) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำตนเป็นแบบฉบับผู้นำตนเอง ส่งเสริม ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถเป็นผู้นำตนเองมีความรับผิดชอบ รู้จักการตั้งเป้าหมาย และมีโอกาสในการแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่ และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้มีพลังในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มคุณภาพ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 เป็นอย่างไร และเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารในสถานศึกษา และพัฒนาผู้บริหารในด้านผู้นำทางวิชาการ ตลอดจนการพัฒนาตนเองของผู้บริหารในด้านผู้นำทางวิชาการ อันจะมีผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีที่สุด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศในด้านการบริหารงานของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริม พัฒนาการจัดการศึกษา โดยใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ ตามสภาพการณ์ในยุคปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

2.2 เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ

3.2 ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อให้ศูนย์การศึกษาพิเศษมีประสิทธิภาพ

3.3 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้สารสนเทศ เพื่อพัฒนาภารกิจของสถานศึกษาให้เข้ากับบริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงของประเทศในปัจจุบัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ และครูผู้สอน กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพที่ 9 ซึ่งมีจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 9 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน และครู จำนวน 472 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษและครูผู้สอน ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 จากศูนย์การศึกษาพิเศษ 9 แห่ง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (งานข้อมูลสารสนเทศสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2565) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 222 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 13 คน และครูผู้สอน จำนวน 209 คน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ และครูผู้สอน จำนวน 18 คน สถานศึกษาจำนวน 3 แห่ง ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ (Best Practice) จนได้เป็นศูนย์การศึกษาพิเศษคุณภาพ ที่มีผลงานครูและนักเรียนระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด หรือระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยมีเนื้อหาเป็นองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ 2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการนิเทศการสอน 4) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert จากนั้นนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และแบบสอบถามตามสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับดังนี้ 1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และค่าความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีของคอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{(Modified)} = (I-D)/D$ 2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ได้แก่ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพที่ เครือข่ายที่ 9 สรุปผลวิจัยได้ดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศการสอน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับพึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์น้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการสอน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.31 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการนิเทศการสอน($PNI_{Modified} = 0.40$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($PNI_{Modified} = 0.31$) และด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ($PNI_{Modified} = 0.31$) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน($PNI_{Modified} = 0.30$) และด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.29$) ตามลำดับ โดยเรียงตามความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการนิเทศการสอน 2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 3) ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ 4) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน และ 5) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยรวม และรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ	3.49	0.33	ปานกลาง	4.56	0.27	มากที่สุด	0.31	2
2. ด้านการจัดการหลักสูตร และการสอน	3.50	0.32	ปานกลาง	4.54	0.30	มากที่สุด	0.30	4
3. ด้านการนิเทศการสอน	3.25	0.21	ปานกลาง	4.54	0.32	มากที่สุด	0.40	1
4. ด้านการประเมินผลและตรวจ สอบความก้าวหน้าของนักเรียน	3.52	0.32	มาก	4.56	0.31	มากที่สุด	0.29	5
5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ ทางวิชาการ	3.48	0.30	ปานกลาง	4.55	0.24	มากที่สุด	0.31	2
ค่าเฉลี่ย	3.45	0.30	ปานกลาง	4.55	0.28	มากที่สุด	0.31	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.32) รองลงมาคือ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.32) และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.21)

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับพึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.27) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.31) ด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์น้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.32)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.31 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการสอน ($PNI_{Modified} = 0.40$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($PNI_{Modified} = 0.31$) และด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ($PNI_{Modified} = 0.31$) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ($PNI_{Modified} = 0.30$) และด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.29$) ตามลำดับ

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรศึกษาประวัติการทำงาน และความสามารถของบุคลากรก่อนจะวางแผนและกำหนดภารกิจต่าง ๆ ควรกระตุ้นให้บุคลากรทำหน้าที่ของตนเองด้วยความเต็มใจคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำหน้าที่อย่างสุดความสามารถรวมทั้งให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีตลอดเวลา

2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรศึกษาบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ความต้องการของชุมชน ความรู้ความสามารถของบุคลากร ผนวกกับหลักสูตรแกนกลาง รวมถึงจุดเน้นนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ต้นสังกัด ควรให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และวางแผนในการจัดหลักสูตร ควรมุ่งเป้าหมายให้บุคลากร ปลุกฝังนักเรียนในเรื่องวิชาชีพให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ พร้อมกับนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชน

3) ด้านการนิเทศการสอน คือ ควรมีการนิเทศแบบตรวจเยี่ยมชั้นเรียน พร้อมให้คำแนะนำแก่ครู ตั้งแต่การเตรียมเอกสารต่าง ๆ ไปจนถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ควรมีการนิเทศการสอนแบบมุ่งเป้าหมาย เพื่อพัฒนานักเรียนและนำปัญหาต่าง ๆ มาวิเคราะห์และแก้ไขควรมีการประเมินด้วยวิธีที่หลากหลาย ให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูผู้สอนในการพัฒนาสื่อ การจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

4) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรจัดให้มีการทดสอบการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในระดับชั้นปฐมวัย ควรเน้นย้ำให้ครูวัดและประเมินผลนักเรียน ตามระเบียบและข้อกำหนดแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ควรมีการติดตามการวัดและประเมินผลนักเรียนให้เป็นไปตามปฏิทินที่ฝ่ายวิชาการกำหนด

5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีบทบาทในการพัฒนางานวิชาการ ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และให้รางวัลเพื่อเป็นกำลังใจแก่บุคลากร ควรยกย่อง ชมเชย บุคลากรที่ประสบความสำเร็จ โดยการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ตามสื่อต่าง ๆ และให้บุคลากรที่ประสบความสำเร็จได้ขยายผลการดำเนินงานภายในสถานศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

6.1 จากการศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษบางแห่งยังไม่มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก ไม่มีการพัฒนาตนเองเพิ่มความรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่มีการพัฒนาทักษะที่หลากหลายที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงหลักคิดจากโลกทัศน์เดิมมาสู่โลกทัศน์ยุคโลกพลิกผัน จะเห็นได้ว่าหากผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษมีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษมีประสิทธิภาพและศูนย์การศึกษาพิเศษมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสรรค์ จันทรานุสรณ์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะว่าผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ให้ความสำคัญกับการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างชัดเจน อาทิ ผู้บริหารมีการตรวจสอบคุณภาพนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมให้ครูได้วัดและประเมินผลนักเรียนตามระเบียบข้อกำหนดแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือหน่วยการเรียนรู้ มีการติดตามการวัดและประเมินผลนักเรียนให้เป็นไปตามปฏิทินที่ฝ่ายวิชาการได้กำหนด และมีรายงานผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองเกิดความพึงพอใจ และภาคภูมิใจ มีการยกย่องเชิดชู นักเรียนที่มีผลการเรียนที่ดี และเป็นแบบอย่างให้นักเรียนคนอื่น ๆ ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของรังสรรค์ จันทรานุสรณ์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ใน

ระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และต่ำที่สุด คือ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะว่าผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ และครู มีความพึงประสงค์ให้ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษทุกแห่ง มีการพัฒนา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีความชำนาญ และมีความสามารถเพิ่มขึ้น จนสามารถผลักดันครูให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ จนสามารถยกระดับการปฏิบัติงานในปัจจุบันไปสู่ระดับการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์พร เขตชมพู และปองภพ ภูจอมจิตร (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับพึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเพราะว่าผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ที่มุ่งเน้นเป้าหมายของศูนย์การศึกษาพิเศษ ให้ครูและบุคลากรได้รับทราบ โดยศึกษาประวัติการทำงาน และความสามารถของบุคลากร ก่อนจะวางแผนและกำหนดภารกิจต่าง ๆ ซึ่งจะกระตุ้นให้บุคลากรทำหน้าที่ของตนเองด้วยความเต็มใจ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากร ได้ทำหน้าที่อย่างสุดความสามารถ รวมทั้งให้กำลังใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์พร เขตชมพู และปองภพ ภูจอมจิตร (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ด้านการประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

6.1.3 ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.31 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือด้านการนิเทศการสอน($PNI_{Modified} = 0.40$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($PNI_{Modified} = 0.31$) และด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ($PNI_{Modified} = 0.31$) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน($PNI_{Modified} = 0.30$) และด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.29$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการสอนเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.40 ทั้งนี้อาจเพราะว่าผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษและครูผู้สอน มีความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับด้านการนิเทศการสอน อาทิ มีการวางแผนการนิเทศการสอน และการประเมินการสอนของครูอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่

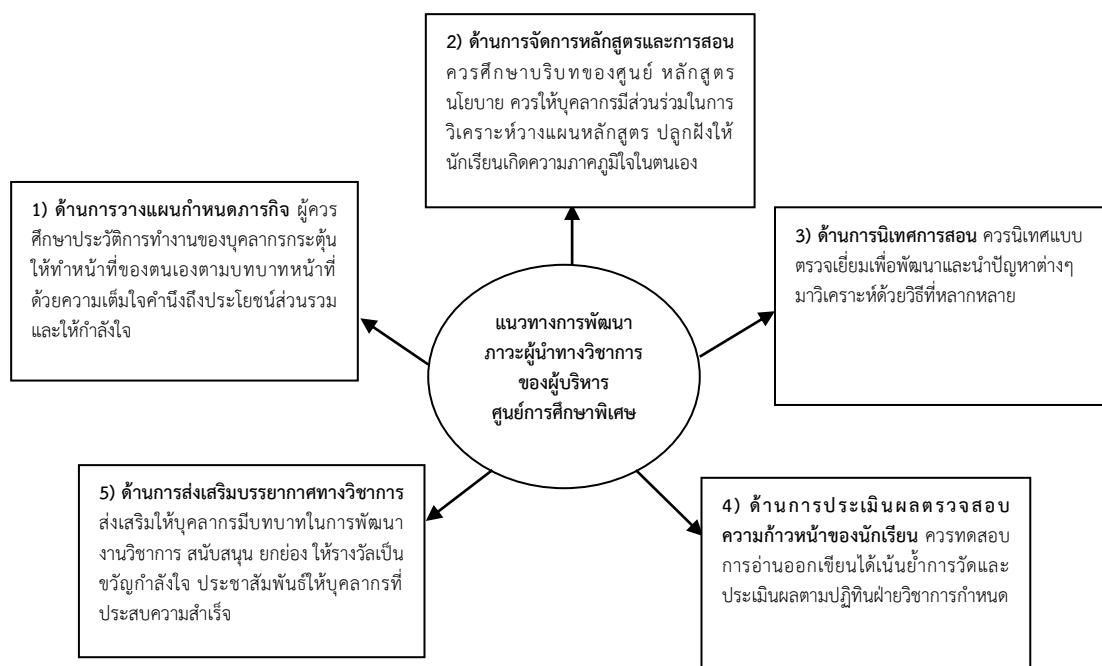
หลากหลาย เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น มีการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกี่ยวกับการนิเทศการสอน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อพัฒนาระบบการนิเทศและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวต์ล มณีโชติ และ รังสรรค์ จันทรานุสรณ์ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการสอน รองลงมาคือ ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ

6.1.4 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 พบว่า ด้านการนิเทศการสอน เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ สูงเป็นอันดับที่ 1 โดยมีค่าความต้องการจำเป็น PNI_{Modified} เท่ากับ 0.40 และผลการตรวจสอบร่างแนวทาง ทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ด้านการนิเทศการสอน คือ 1) ควรมีการวางแผนการนิเทศการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและควรบันทึกผลการนิเทศเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ สะท้อนผล เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จที่สถานศึกษากำหนดไว้ 2) ควรมีการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย พร้อมให้คำแนะนำครูผู้สอนในการพัฒนาวิธีการสอนให้ดียิ่งขึ้น 3) ควรมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ ที่ชัดเจนหลากหลาย ส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแก่ครูผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางด้านการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา คือ การวางแผนการนิเทศการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การนิเทศเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาวิธีการสอนให้ดียิ่งขึ้น และการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตนก สวยศำข้าว (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศแบบตรวจเยี่ยมชั้นเรียน พร้อมให้คำแนะนำแก่ครู ตั้งแต่การเตรียมเอกสารต่างๆ ไปจนถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่างๆ สนับสนุนครูผู้สอนในการพัฒนาสื่อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charler, Grossman (2010) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนางานวิชาการที่เป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีแนวทางการดำเนินงานที่ดีต่อการดำเนินการ โดยการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ นโยบายของรัฐต้องแน่นอน ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู สนับสนุนและส่งเสริมครู ให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลเน้นให้ครูโดยนำวิธีการที่ดีที่สุดมาใช้ จะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการพัฒนาครู จะทำให้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการนิเทศการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการวางแผน ช่วยเหลือสนับสนุน ให้คำแนะนำครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

จากภาพที่ 1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย คือ แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ผู้ควรศึกษาประวัติการทำงานของบุคลากรกระตุ้นให้ทำหน้าที่ของตนเองตามบทบาทหน้าที่ด้วยความเต็มใจคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและให้กำลังใจ 2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ควรศึกษาบริบทของศูนย์ หลักสูตร นโยบาย ควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์วางแผนหลักสูตร ปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง 3) ด้านการนิเทศการสอน ควรนิเทศแบบตรวจเยี่ยมเพื่อพัฒนาและนำปัญหาต่างๆมาวิเคราะห์ด้วยวิธีที่หลากหลาย 4) ด้านการประเมินผลตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ควรทดสอบการอ่านออกเขียนได้เน้นย้ำ

การวัดและประเมินผลตามปฏิทินฝ่ายวิชาการกำหนด 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ส่งเสริมให้บุคลากรมีบทบาทในการพัฒนางานวิชาการ สนับสนุน ยกย่อง ให้รางวัลเป็นขวัญกำลังใจ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรที่ประสบความสำเร็จ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษบางแห่งยังไม่มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก ไม่มีการพัฒนาตนเอง เพิ่มความรู้อย่างต่อเนื่อง ขาดการพัฒนาทักษะที่หลากหลายที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงหลักคิดจากโลกทัศน์เดิมมาสู่โลกทัศน์ยุคโลกพลิกผัน จะเห็นได้ว่าหากผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษที่มีประสิทธิภาพและศูนย์การศึกษาพิเศษ มีประสิทธิผลที่สูงขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ดังนั้น ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรกำหนดภารกิจของศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามขอบเขตของงานวิชาการที่รับผิดชอบ

8.2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการนิเทศการสอน ดังนั้น ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรมีการวางแผนการนิเทศการสอน และการประเมินการสอนของครูอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อปรับปรุงการและจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จที่สถานศึกษากำหนดไว้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน เพื่อใช้เป็นนำข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ให้สอดคล้องกับโลกยุคพลิกผัน

8.3.2 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ด้านการนิเทศการสอน กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ เครือข่ายที่ 9 และนำผลที่ได้มาพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ จนสามารถบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.3 ควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ เครือข่ายที่ 9 และนำองค์ประกอบที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ จนทำให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีประสิทธิผลที่สูงขึ้น

9. บรรณานุกรม

- เกตนก สวยคำข้าว. (2562). **แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- งานข้อมูลสารสนเทศสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2565). **ระบบสารสนเทศด้านการศึกษา พิเศษและศึกษาสงเคราะห์ พ.ศ. 2565.** กรุงเทพฯ : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์.
- ทิวต์ มณีโชติ และรังสรรค์ จันทรานุสรณ์. (2565). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม.** 14(2). 134-172.
- นรินทร์พร เขตชมพู และปองภพ ภูจอมจิตร. (2566). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.** 10(2). 563-578.
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกริก.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2561). **เปลี่ยนมุมมองของการบริหารองค์กรการศึกษาในโลก Disruptive. วารสารการบริหารการศึกษา.** 8(2). 161-171.
- รังสรรค์ จันทรานุสรณ์. (2564). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น. (2565). **รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2565.** ขอนแก่น : กลุ่มบริหารแผนงานและงบประมาณ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- Charler, Grossman. (2010). **Transformational leadership: Industrial, military, and education.** NJ : Lawrence Erlbaum.
- Maxwell. (2019). **Toward a theory of spiritual leadership. The Leadership Quarterly.** 14(6). 693-727.
- Ministry of Education. (2017). **Urban School Principals and Their Role as Multicultural Leader. Urban Education.** 41(6). 560-584.